

Петър Бойков

Жизненият свят

„Моите мемоари“, Георги Фотев, НБУ, 2023 г. На един социолог

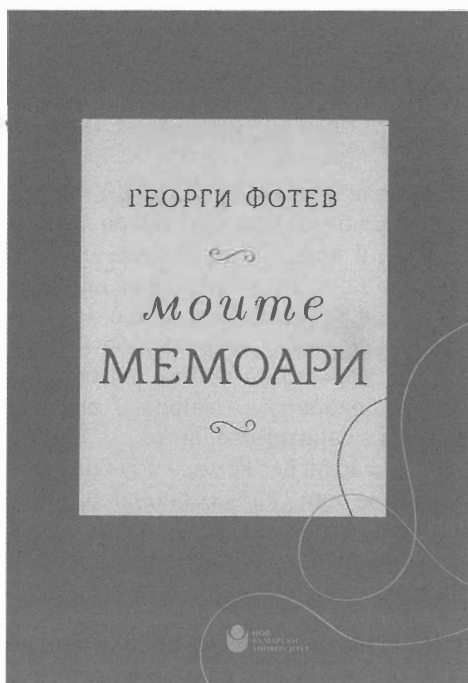
Това не е обикновена мемоарна книга. Това е самоописание на едно битие-с-другите в рамките на многомерна историческа ситуация. Авторът, големият български социолог проф. Георги Фотев, споделя в предисловието как още навремето в „Социална реалност и въображение“ (книга събитие от 1986 г., посветена на социологията на Ренесанса) си е дал сметка, че всяка биография е вписана в историята. И че автобиографията или автопортретът са опит да се надмогне преходността на живота и индивидуалната смърт.

Така методът на социолога сработва и в собственото му жизнеописание, очертавайки двете абсолютни граници на човека от плът и кръв: точката на раждането и неизбежността на края, която повдига толкова въпроси. Всяка граница е мистерия. Мястото като отправна точка: село Димитровче, Свиленградско. Датата в календара: 24 август 1941 г. Тези „ограничители“ задават траекториите в живота на малкия Георги, който по спомените на близките си е твърде питащо дете. А историята неумолимо ще му даде своите отговори.

И за да не си помислите, че става дума за чисто „рефлексивно повествование“, ето едно описание на заслушване в детството: „Харесвах сухата есен, когато се изкачвах на хълма недалеч от нашата къща и се скатавах до някой храст на завет, а есенният вятър духаше и свиреше на стръковете на избуялата и вече изсъхнала трева... Стръковете бяха като струни и вятърът свиреше на тях по по-различен начин, отколкото по клоните на храстите и клоните на дърветата“.

Ала скоро следва рязък обрат. В „Дългата нощ на комунизма в България“ (2008) Георги Фотев е разказвал за трагедията, сполетяла неговото

семеиство. Тук преживяното нахлува със спомените. Баща му, който е николапетковист, бяга през границата, защото го заплашва разправа. Така обаче дамгосва като „врагове на народа“ жена си и двете си деца. В една ранна утрин въоръжени милиционери нахлуват в дома им с кучета. Изселват ги, без да им кажат нищо. Озовават се в с. Голям извор с малко покъщнина, с летните си грехи. За да ги изхрани, майки им чисти на

чужди хора. След смъртта на Сталин им разрешават да се върнат у дома. Но клеймото на „врагове“ си остава. Независимо от отличната диплома на бъдещия социолог е отредена „трудова повинност“ в ТЕЦ „Марица – Изток“. А той мечтае да постъпи в Художествената академия. Не го допускат до кандидатурата студентски изпити – нали е „син на враг на народа“. Няма друг избор – работи на „великия строеж“ на металургичния комбинат

„Кремиковци“. Има късмет да попадне в бригадата на героя на социалистическия труд Карауланов. Със застъпничеството на художника на комбината – Петър Дочев – започва някакво странно „студентство“ в Академията. От онези години е и приятелството му с художника Димитър Казаков. В средата на 60-те пада забраната срещу политически неблагонадежните деца на „бивши хора“. Така Георги Фотев записва да учи философия в СУ. Прекарва дните си над книгите в Народната библиотека, без да подозира, че властта го следи. Малко преди да се дипломира, Държавна сигурност спуска нареждане да бъде изключен. Ако не е било застъпничеството на Николай Генчев и на група преподаватели, никога е нямало да се дипломира. След което не го допускат до аспирантура, работи като възпитател в провинцията. Пак с ходатайството на Георги Карауланов е назначен във В. „Труд“ и става заочен аспирант. Така вратите на науката се отварят за него, за да се стигне до „немислимото“ – до личната и научна свобода след 1989 г. Малцина знаят, че именно Георги Фотев измисля крилатия лозунг на СДС „Времето е наше“. В най-трудните дни на прехода е министър на науката и образованието в правителството на Димитър Попов. Но не остава в политиката, връща се в науката, за да напише „Диалогична социология“ (1997), „Граници на политиката“ (2001), „Българската меланхолия“ (2010), „Диалогичният разум“ (2022) и множество други книги.

А що се отнася до „романа“ на този нелек живот, той приключва с думи за истината: „Не сме господари на миналото. Ето защо истината е над нас. Тя ни е победила... В такъв смисъл съм казал в предпоследния вариант на заглавието, че истината е последна. Тя е дори над смъртта“.